

Comisia Europeană pentru Eficiență în Justiție (CEPEJ)

Un nou obiectiv pentru sistemele judiciare : tratarea fiecărei probleme într-un termen optim și previzibil

Traducere aproximativă din limba franceză efectuată pentru FNS JUSTIȚIA de către Departamentul de Relații Internaționale al CSN MERIDIAN

Documentul reprezintă un reper orientativ pentru acest subiect. Valoare maximă o are documentul în limba engleză:

A new objective for judicial systems: the processing of each case within an optimum and foreseeable timeframe

Program-cadru

1. Măsurile prevăute în acest document sunt doar propuneri și nu angajează, în acest stadiu, statele membre. Lista acestor măsuri nu este nici exhaustivă, nici definitivă. Programul – Cadru va fi pus în aplicare prin intermediul acțiunilor concrete definite de către CEPEJ ținându – se cont de observațiile statelor membre.

2. CEPEJ (Comisia Europeană pentru Eficiență în Justiție) a hotărât să se sesizeze în privința termenelor procedurilor judiciare, considerând că este vorba de o preocupare prioritară care se înscrie în cadrul obiectivelor Consiliului Europei cu privire la respectarea Drepturilor Omului și a Statului de Drept. În același timp, acest subiect este de un interes major și pentru persoanele care apelează la justiție. Prezentul document își propune să traseze o nouă abordare a acestei probleme, să pună în valoare lucrările deja realizate și să prezinte propuneri pentru o muncă ulterioară care să permită identificarea unor soluții realiste și utile statelor membre. Introducerea face referire la principalele mize ale problemei. Prima parte tratează principiile expuse de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) în jurisprudența sa, amintește lucrările deja elaborate, de către Consiliul Europei și definește principiile directoare. Partea a doua recomandă Liniile de Acțiune, incluzând măsuri concrete, care ar putea să fie prezentate de către CEPEJ Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei.

Introducere

3. Este necesar să se introducă un nou obiectiv pentru sistemele judiciare: tratarea fiecărei probleme într-un termen optim și previzibil.

4. Ne-am obișnuit a ne referi la noțiunea de „ termen rezonabil” care figurează în articolul 6.1 al Convenției Europene a Drepturilor Omului (CEDO). Dar această normă constituie o „limită bază” (care separă respectarea de nerespectarea convenției) și nu poate în nici un caz să fie considerată ca un rezultat suficient, dacă acesta este atins.

5. Curtea Europeană a Drepturilor Omului este astăzi copleșită de petiții cu privire la „termenul rezonabil” și își consacră o bună parte din timp pentru a face dreptate în cazul unor soluții date în cadrul unor instanțe din statele membre, condamnând aceste state pentru nerespectarea în procedurile judiciare a „ termenului rezonabil”. Termenele excesive constituie o problemă majoră în cea mai mare parte a statelor membre. Sondajele realizate aici sau pe alocuri relevă faptul că încetineala justiției este problema nr. 1 , percepută ca atare nu numai de către opinia publică în ansamblul său, ci și, de către cei care au avut un contact direct cu instanțele de judecată. Această situație îi lezează pe toți justițiabili, oricare ar fi „ poziția acestora” în sistemul judiciar: părți în litigiu, victime, martori, jurați, etc. - cu excepția celor care au interesul să facă procedurile să dureze. În condițiile în care sectorul privat, cât și celelalte servicii publice au integrat în acești ultimi ani, noțiunea de termen în relațiile cu clienții lor, justiția pare să fi rămas la distanță destul de mare față de această tendință, cel puțin în imaginea pe care ea o dă publicului. Statele cele mai atinse de această problemă sunt de altfel Statele care sunt membre ale Consiliului Europei încă de la crearea sa. Ele nu sunt totuși singurele care au de suferit de acest rău endemic care atinge sistemele judiciare europene. În mai multe State care au aderat în acești ultimi ani la Consiliul Europei, problema duratei excesive a procedurilor în justiției a devenit o miză majoră de politică internă.

6. Amploarea fenomenului este suficientă pentru a fi justificată o reacție viguroasă. Jurisprudența Curții de la Strasbourg atestă caracterul exponențial al acestui „sindrom al duratei excesive a procedurilor judiciare”. Este vorba astăzi pentru Consiliul Europei de o miză majoră: dacă o ameliorare în acest domeniu nu intervine în anii care vin, Curtea, sufocată de către cazurile aduse în fața ei pe baza exigenței „ termenului rezonabil”, nu va putea să asigure misiunea sa de salvagardare a altor Drepturi ale Omului cel puțin la fel de importante, cum ar fi dreptul la viață, la demnitate, la libertatea de exprimare, la a nu îndura tortura, la o viață familială, etc.

7. CEDO a subliniat necesitatea – în privința Convenției Europene a Drepturilor Omului – de a pune în aplicare mecanisme naționale care să contribuie la o remediere acceptabilă a situației, în caz de nerespectare a termenilor excesivi (afacerea Kudla c. Polonia și Scordino c. Italia, dec. nr. 36813/97, CEDO 2003 IV) prin intermediul unei indemnizații sau prin alte mijloace. Mai multe State au pus în aplicare dispozitive specifice pentru a răspunde la această preocupare a Curții. Totuși dispozitivele limitate la o indemnizație au

un efect incitativ prea slab asupra Statelor pentru a le determina să-și modifice funcționarea lor și nu aduc decât o reparație a posteriori în caz de nerespectare dovedită, în loc de a găsi o soluție acestei probleme de durată.

8. Miza este foarte mare pentru statele membre direct responsabile de buna funcționare a sistemului lor judiciar: dincolo de un anumit prag critic, un timp prea îndelungat de rezolvare a cazurilor din justiție are drept consecință o criză de încredere generală care se manifestă la cetățeni, în lumea economică, cât și în justiție - unul din stâlpii democrației, și, în consecință, această lipsă de încredere afectează democrația însăși.

9. Existența termenelor excesiv de lungi poate să creeze în special condiții favorabile corupției judiciare. Paradoxal, corupția servește la a accelera anumite proceduri, rupând astfel egalitatea cetățenilor în fața justiției. De altfel, cei care profită sistematic de această corupție nu au nici un interes în a vedea situația ameliorându-se.

10. Unii evocă insuficiența resurselor. Alții, o „cultură a lentorii”, înrădăcinată în mentalitatea actorilor. Proasta „guvernare” a sistemelor judiciare, atât la nivel local, al fiecărei instanțe, cât și pe plan național, este de asemenea incriminată. Această cercetare a cauzelor este indispensabilă, deoarece înțelegerea factorilor care provoacă aceste întârzieri în soluționarea proceselor va avea ca o consecință directă identificarea metodelor de corectare. Totuși aceasta nu ar fi decât o primă etapă. Resursele alocate justiției nu vor putea fi în nici un mod crescute la infinit, chiar dacă cererile adresate sistemului de justiție nu cunosc limite.

11. Amploarea problemei și gravitatea situației, au fost puse în evidență de numeroase sondaje și anchete realizate cu participarea unor persoane care au fost în contact cu justiția și cu alți cetățeni în general.

12. Justițiabilii trebuie să aibă cuvântul lor de spus în problema termenelor. În acest sens ca și în alte situații, cetățenii cer să nu mai fie considerați doar persoane pasive, ci actori activi. Ei doresc să fie asociați deciziilor și proceselor care îi privesc. Această revendicare se referă mai ales la dimensiunea temporală a activităților în care ei sunt implicați: nu mai este posibil să se accepte mai mult timp pentru că, în ceea ce privește procedurile judiciare, justițiabilii sunt lăsați în cea mai mare incertitudine privind termenul în care problema lor va fi examinată, și nu au nici o posibilitate să accelereze durata acestor proceduri.

Prima parte: Analiză a cauzelor întârzierilor

1. Jurisprudența CEDO și lucrările Consiliului Europei

13. Ne vom mulțumi aici să reamintim pe scurt principalele elemente ale cadrului normativ definit de către Curtea Europeană de la Strasbourg.

14. O procedură nu trebuie să fie prea lungă, pentru a asigura cetățenilor și Statului, o certitudine juridică. Conflictele care se prelungesc ar pune în pericol continuitatea socială. Procedura nu trebuie să fie prea scurtă, pentru a garanta, în special, pentru părți, posibilitatea de a avea un timp suficient pentru a-și pregăti dosarele. Astfel, termenul de rezolvare a cazurilor trebuie pe de o parte să evite ca justiția să fie expeditivă, precipitarea înfățișând decizii deseori injuste și întotdeauna prost percepute; iar pe de altă parte, o justiție prea lentă poate avea ca efect, în fapt, negarea accesului la justiție.

15. Termenul de derulare a unei proceduri, curge de la momentul în care autoritățile încep să aibă o responsabilitate juridică față de un cetățean, până la executarea definitivă a deciziei finale. Termenul rezonabil include în special timpul alocat redactării sentinței.

16. Pentru a aprecia caracterul rezonabil sau nu al termenului, Curtea a definit mai multe criterii: complexitatea cazului, comportamentul petiționarului, comportamentul autorităților competente (inclusiv tribunalele), și miza litigiului pentru petiționar. Pe baza acestor criterii, Curtea examinează fiecare problemă de la caz la caz. Se explică astfel faptul că, jurisprudența Curții nu permite să se extrapoleze anumite norme în materie de termene pentru diferitele categorii de cazuri. Curtea nu s-a mai angajat să judece care au fost cauzele specifice ale întârzierilor, nici să propună soluții. Rolul său exclusiv, în fiecare problemă, este de a aprecia dacă întârzierea este deranjabilă iar, dacă da, dacă aceasta este imputabilă Statului.

17. Mult timp, s-a considerat că, calitatea justiției depindea, între altele, de distanța pe care ea ajungea să o creeze între cei care o împărțeau și cei pentru care ea era dată, doar această distanță permitea aprecierea imparțialității aparente și a măreției care se dorea să fie atașată rolului tribunalului în procedura judiciară. Astăzi, această atitudine este percepută ca o incapacitate a sistemului judiciar de a deveni mai apropiat, mai clar și mai accesibil pentru cetățean și se consideră că apropiind justiția de cetățeni și facilitând implicarea acestora la funcționarea sa, s-ar putea ameliora calitatea actului de justiție. Pe 2 decembrie 2003, mai mulți intervenienți au evocat această implicare a justițiabililor, pe parcursul unei sesiuni organizate la Strasbourg, și a cărei temă a fost: Justiția în serviciul cetățenilor, ocazie în care demersul CEPEJ a fost reflectat în mod precis. Aceasta se aplică în mod egal și problemei termenelor.

18. Termenele excesive ale procedurilor judiciare sunt în centrul atenției Consiliului Europei. Considerând că aceste termene erau un simptom al unei eficacități scăzute a justiției, Comitetul Director pentru Cooperarea Juridică (CDCJ) și organele create în sânul său au elaborat numeroase recomandări adoptate de către Comitetul Miniștrilor, care, sub diferite titluri, propun măsuri în acest domeniu. Recomandările R (86)12 (cu privire la anumite măsuri vizând să prevină și să reducă suprasolicitarea în executarea sarcinilor tribunalelor), R (94)12 (cu privire la independența, eficacitatea și rolul judecătorilor), R (95) 12 (cu privire la gestiunea justiției penale) sunt de menționat în mod special.

19. Conferința Miniștrilor europeni ai justiției care a avut loc la Londra în iunie 2000, a adoptat un document despre „Măsurile care ar trebui să fie luate de către Statele membre, pe baza experienței acestora, pentru a se obține un raport optim cost/eficiență, care să permită creșterea eficienței justiției. Măsurile prezentate, ce făceau referință la numeroase aspecte ale funcționării sistemului judiciar, au inspirat mai multe State, în reformele la care s-au angajat în acești ultimi ani. În a doua parte a prezentului document, sunt evocate măsurile care au făcut dovada eficienței lor în ceea ce privește reducerea semnificativă a duratei procedurilor judiciare în judecarea unor cauze.

20. Ca urmare a acestei Conferințe de la Londra, Comitetul Miniștrilor a decis, în septembrie 2002, crearea CEPEJ. Fără a fi un organ de control, nici un organ de urmărire, CEPEJ are ca sarcină să examineze principalele probleme ale sistemelor judiciare, să analizeze situația prezentată și să ofere, după nevoi, asistența pentru a permite Statelor să aibă o imagine cât mai exactă asupra propriului sistem judiciar. În decembrie 2003, CEPEJ a adoptat o grilă de evaluare a sistemelor judiciare, bazată pe criterii comparative, răspunsurile transmise, făcând obiectul unei prime analize ce a fost publicată în 2004. Încă de la prima sa reuniune plenară, în februarie 2003, CEPEJ își afirmă dorința de a răspunde preocupărilor justițiabililor.

21. Raportul pregătit pentru Conferința de la Londra a scos în evidență importanța mijloacelor, dar în mod egal a atras atenția și asupra provocărilor fenomenului (diferit de la o țară la alta) de creștere a contenciosului în tribunale, cât și asupra problemelor generate de proasta organizare a tribunalelor sau a procedurilor prea complexe sau prea rigide.

22. Cercetările recente făcute în mai multe țări, (deseori în afara Europei) confirmă că pentru a obține o ameliorare a duratei procedurilor de judecare, se iau în considerare și alți factori. Din diverse studii și cercetări, M.M.Langbroek și Fabri au stabilit lista următoare: motivarea magistraților, fermitatea superiorilor ierarhici, mecanisme de responsabilitate adecvate; implicarea diferiților actori; controlul stadiului lucrărilor în cadrul tribunalului; definirea de obiective și de criterii; urmărirea lucrărilor prin intermediul unui sistem

de informare; abordarea fondată pe gestiunea dosarelor, măsuri contra manevrelor dilatorii (de exemplu fixarea de date ferme și desemnarea de „judecători de rezervă” pentru procese); sistem de atribuire individuală a problemelor; învățământ și formare.

23. Trei factori importanți sunt: caracteristicile procedurilor judiciare (penale, civile și administrative), gestiunea tribunalelor, cadrul de guvernare al tribunalelor.

2. Atenție la falsele soluții.

24. Faptul că întârzierile judiciare au apărut ca o chestiune în dezbaterile publice, poate fi explicat prin seriozitatea acestei probleme, dar de asemenea aceasta poate indica un anumit grad de conștientizare care este necesar pentru a veni în întâmpinarea acestei situații. Sub presiunea mass-mediei, politicienii sunt obligați să vină cu programe și să demonstreze că acestea dau rezultate. În acest context este esențial să nu se permită instalarea unui „dictat al urgenței”, și să nu se adopte în pripă, măsuri care ar putea avea rezultate inverse scopului urmărit.

25. Această problemă apare în mod special în sistemul judecătoresc, care este încredințat profesioniștilor ce nu au doar competențe „tehnice” specifice, ci se bucură în același timp de garanții, cum ar fi de exemplu: independența judecătorilor. Ca și în medicină, judecătorul este singur în momentul în care ia o decizie; la fel ca și în medicină, perspectiva unei meserii care se practică sub presiunea timpului, fără a se ține cont de circumstanțele sau cazurile specifice, poate să conducă la pierderea motivației pe termen lung în rândul judecătorilor, fapt care poată să conducă la o anumită îndoială asupra utilității și calității deciziilor acestora. Calitatea profesională – aici este valabilă și pentru alte categorii de personal – depinde în egală măsură de încrederea și autonomia dată indivizilor în exercitarea sarcinilor cu care sunt investiți. Astfel, orice proiect în legătură cu întârzierea procedurilor judiciare trebuie să fie elaborat cu participarea actorilor interesați. Proiectele trebuie să fie concepute astfel încât să nu dea senzația că au ca obiectiv doar transformarea Curților într-un fel de „mașini de judecare”. În același timp, această particularitate a activității judiciare nu poate fi un argument pentru a lăsa ca aceste întârzieri în procesarea cazurilor să se perpetueze. Judecătorii, procurorii, grefierii și avocații trebuie să rămână stăpâni pe timpul lor, dar în același timp, aceștia sunt nevoiți să găsească modalitățile de a distinge între „timpul util” și „timpul irosit”.

26. În mai multe State, au fost luate măsuri, mai ales în domeniul penal pentru a accelera răspunsul justiției, de exemplu în situația unor infracțiuni minore, fapt ce a permis reducerea întârzierii procedurilor care separă sancțiunea de infracțiune. Acest tip de infracțiuni afectează capacitatea de lucru a tribunalelor, care fiind

supraîncărcate cu asemenea cazuri nu mai pot rezolva în timp optim anumite categorii de cazuri mai complexe cum ar fi de exemplu: infracțiunile economice și financiare. Reducerea duratei procedurilor pentru anumite categorii de cazuri nu trebuie să conducă la apariția unui „sistem de justiție dual”: pe de o parte, justiție livrată în mod rapid cu riscul de a slăbi dreptul la apărare, pe de altă parte, justiție pentru cei care au resurse materiale și pot beneficia de serviciul celor mai buni avocați exploatând astfel orice procedură judiciară posibilă. Tratatul prioritar care se acordă anumitor categorii de cazuri poate să aibă o justificare așa cum vom vedea în cele ce urmează. Totuși, această atitudine nu trebuie să fie o consecință a lipsei de organizare. Obiectivul de a reduce durata procedurilor judiciare se realizează prin acordarea unui timp optim fiecărui caz, timp ce trebuie să satisfacă simultan: societatea, părțile, victimele, și persoanele acuzate, etc.

Partea a doua : Elementele unui Plan de Acțiune pentru o nouă abordare.

1. Principii de luat în considerare.

27. Trei principii esențiale care se aplică întregului sistem judiciar, trebuiesc să fie reținute.

Primul principiu: Principiul echilibrului și a calității globale

28. Fiecare stat membru trebuie să găsească un echilibru, pe de-o parte între resursele care pot fi alocate justiției și buna utilizare a acestor resurse, și pe de altă parte, obiectivele stabilite pentru sistemul de justiție. Din acest punct de vedere, Curtea Europeană a Drepturilor Omului, a afirmat întotdeauna că principiile pe care ea dorește să le impună, reflectă preocuparea sa legitimă pentru eficiență în justiție.

29. Mai multe state membre au introdus „un sistem-calitate” în organizarea lor judiciară. În acest sistem, sunt luate în considerare dimensiunile corespunzătoare organizării interne optime a tribunalelor, procedurile eficiente, calitatea jurisdicțională și așteptările justițiabililor de la sistemul de justiție. Obiectivul principal este de a ameliora calitatea sistemului judiciar în ansamblul său.

Al doilea principiu: Necesitatea de a dispune de instrumente de măsură și de analiză eficiente, care să fie adoptate prin consensul partenerilor implicați

30. Mai multe state membre sunt în măsură să prezinte statistici asupra duratelor procedurilor judiciare dar aceste statistici sunt stabilite de fiecare dată pe baza regulilor și a criteriilor naționale, ceea ce face dificilă compararea rezultatelor. Din acest motiv, CEPEJ a elaborat o „Grilă-pilot” care reunește în același chestionar o listă de o sută de întrebări ce au fost stabilite plecând de la abordarea comună a diferitelor aspecte ale

sistemului judiciar. Durata procedurilor constituie unul dintre capitole. CEPEJ a reținut câteva situații caracteristice, în materie civilă, penală și administrativă. Analiza datelor culese astfel permit, începând cu sfârșitul anului 2004, o mai bună cunoaștere a situațiilor respective în Statele membre. Se vrea ca această grilă să fie o încurajare a Statelor pentru a pune în aplicare și pentru a consolida mecanismele statistice stabilite pentru activitatea judiciară. La fel este bine să se insiste asupra necesității de a angaja metode avansate de colectare a datelor și de a elabora indicatori comuni. În același timp este util să se definească metode armonizate pentru colectarea datelor statistice și dezvoltarea unor indicatori comuni.

Al treilea principiu: Necesitatea de a concilia toate exigențele care contribuie la un proces echitabil.

31. Trebuie menținut cu grijă un echilibru între garanțiile procedurale care în mod necesar au ca o consecință existența unui termen care nu poate fi modificat și preocupările pentru a avea o justiție promptă. Din acest punct de vedere jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului vine și aici cu, contribuții importante. Curtea nu exclude faptul că, garanțiile procedurale pot fi diferențiate în funcție de anumite criterii. Totuși, această diferențiere trebuie să fie făcută într-un mod clar, transparent, echitabil, iar când este posibil, cu acordul părților.

2. Abordarea globală și unghiurile atacate

32. O observație prealabilă se impune: prezentul document se concentrează asupra obiectivului de a reduce durata procedurilor judiciare. Este clar faptul că stocul de cazuri în instanță joacă un rol cheie. Un tribunal supraîncărcat va vedea crescând termenele de soluționare a proceselor în mod direct proporțional cu volumul de cazuri aflate „pe stoc”. Specializarea instanțelor, o mai bună repartitie a cazurilor între diferite nivele de instanță, schimbarea diviziunii teritoriale a curții, utilizarea unor modalități alternative de soluționare a litigiilor, constituie factori care pot să aibă o influență pozitivă asupra reducerii „stocului de cazuri judiciare” mai ales în situația tribunalelor supraîncărcate. Impactul acestor măsuri asupra duratei procedurilor este real dar indirect. În acest document este preferabil să se concentreze atenția asupra măsurilor care au un impact direct cu privire la durata procedurilor.

33. O abordare globală a sistemului judiciar este necesară. Orice acțiune asupra unui aspect are consecințe asupra altor aspecte.

34. Cerințele cărora le sunt supuse sistemele judiciare sunt multiple și uneori contradictorii. De aceea, statul trebuie să găsească un compromis între diversele sale obiective. Nu există o formulă miraculoasă sau o

soluție universală în ceea ce privește îmbunătățirea funcționării justiției. Astfel, de exemplu, măsurile luate pentru a atinge obiectivul de a garanta accesul tuturor la tribunal, poate avea ca efect creșterea numărului de dosare în lucru. Dacă, în același timp, resursele alocate nu sunt suficiente, aceste măsuri pot provoca o creștere a duratei procedurilor judiciare, fie o reducere a calității hotărârilor judecătorești. Implementarea celor trei principii mai sus menționate, precum și abordarea globală vor permite să se definească mai bine politicile de ansamblu care să ia în considerare efectele măsurilor prevăzute.

35. Este vorba despre un sistem în care diverse elemente pot fi identificate:

- i. Numărul de dosare în lucru (numărul de cazuri)
- ii. Resursele de care sistemul dispune pentru a procesa aceste cazuri: personal, echipament, instanțe (resurse bugetare și modul în care acestea sunt organizate)
- iii. Timpul de procesare a cazurilor.
- iv. Calitatea procesării cazurilor (care se traduce aici prin: calitatea intrinsecă a hotărârilor judecătorești luate, respectarea procedurilor.)

36. Reducerea duratei proceselor implică o acțiune asupra altor trei elemente: numărul de dosare în lucru, resursele de care dispune sistemul, calitatea procesării cazurilor.

37. Două exemple pot ilustra dificultatea de a defini măsuri adecvate:

- i. Motivarea hotărârilor de către judecători poate fi considerată un factor care contribuie la încetinirea procedurilor judiciare precum și reversul. Redactarea meticuloasă a unei hotărâri, precizarea motivelor în mod clar și pe înțeles, este o operațiune care necesită timp. Astfel, unii sunt de părere că ar fi posibilă o simplificare a cerințelor necesare pentru redactarea motivării hotărârilor judecătorești, dar raționamentul invers este și el în mod egal susținut. O decizie bine motivată permite părților să accepte mai bine o anumită soluție dată de către judecător. Hotărârile bune care sunt date în primă instanță pot să aibă ca rezultat, reducerea procedurilor de apel.
- ii. Interesul pentru o procedură prealabilă de conciliere este în mod egal pus în discuție, atunci când se face referire la reducerea duratei procedurilor. În general, este clar faptul că o conciliere reușită are ca efect întreruperea unei proceduri, și deci, o reducere a termenului; dar pe de altă parte, o hotărâre care impune o conciliere prealabilă atunci când părțile nu o doresc și care eșuează în mod sistematic, nu face decât să adauge o etapă inutilă unei proceduri și în consecință, să prelungească termenul de soluționare. Cum remarcă MM. FABRI și LANGBROEK „, modul în care această procedură este utilizată poate face diferența ”, și nu faptul că ea există sau nu .

38. Adesea mass – media își concentrează atenția asupra problemelor care apar în justiția penală. Însă principalele probleme ce privesc reducerea duratei procedurilor sunt caracteristice justiției civile. Contrar unei idei larg răspândite, buna funcționare a justiției civile este responsabilitatea statului și este inacceptabil să se arunce vina, pentru o durată îndelungată a procedurilor, doar asupra părților.

3. Linii de acțiune recomandate de către CEPEJ

Măsuri adresate instituțiilor organizate la scară națională

Linia de Acțiune 1: Să se acționeze asupra resurselor.

39. Justiția nu poate funcționa fără resurse: un număr suficient de judecători și alt personal judiciar și non-judiciar, pregătit în mod corespunzător și suficient remunerat; clădiri în bună stare de funcționare; materiale adecvate care să permită audiențe, înregistrarea sesiunilor de judecată, transmiterea și publicarea acestora, etc. Fiecare stat are responsabilitatea de a asigura resursele de funcționare celor care participă la înfăptuirea actului de justiție.

40. Insuficiența resurselor puse la dispoziția justiției poate să explice uneori durata excesivă a procedurilor judiciare. Însă, nu este mai puțin adevărat că, într – un număr de cazuri, întârzierile înregistrate în derularea procedurilor se datorează mai degrabă modului de organizare a instanțelor decât resurselor insuficiente. Resursele suficiente în plan bugetar, uman, material sunt o condiție necesară dar nu și suficientă pentru a asigura o bună funcționare a justiției și pentru a avea termene rezonabile de soluționare a cazurilor.

41. Resursele trebuie să fie puse la dispoziție, organizate și distribuite, pe baza unor programe de acțiune și de gestiune elaborate pentru a îndeplini anumite obiective precise. Implementarea acestor programe trebuie să fie monitorizată în mod periodic și să se urmărească gradul de îndeplinire a obiectivelor.

42. Acționând asupra resurselor înseamnă ori creșterea acestora sau mărirea eficienței (se înțelege că aceste două opțiuni nu sunt exclusive).Următoarele propuneri se adresează celui de-al doilea aspect.

43. În ceea ce privește resursele umane, eficiența înseamnă creșterea motivării. Creșterea remunerației poate avea un impact. În general, toți actorii din sistemul de justiție trebuie să primească o remunerație suficientă ca rezultat al contribuției lor.

44. „, Proiectele de jurisdicție ” ar putea fi încurajate. O asemenea măsură este avantajoasă atâta timp cât face posibilă implicarea întregului personal al Curții.

45. În general (conform primului principiu evocat mai sus), creșterea puterilor echipei de conducere a Curții, face posibilă implementarea de programe care să reducă termenul de soluționare a proceselor (creșterea puterilor conducerii trebuie să se facă în special în ceea ce privește managementul resurselor financiare, situație în care acest plus de putere trebuie să fie corelat cu creșterea responsabilității și posibilității de a sancționa persoanele care o exercită.)

46. Gestiunea administrativă a tribunalelor este o activitate ea însăși. Oricare ar fi statutul persoanelor competente, judecători sau administratori, aceste persoane trebuie să posede calitățile profesionale necesare. O formare profesională corespunzătoare este în mod evident necesară precum și o stabilire clară a responsabilităților corespunzătoare diverselor categorii de personal.

47. Îmbunătățirea gestiunii cazurilor și a dosarelor pare să fie una din cerințele generale în majoritatea statelor membre.

48. Modernizarea resurselor (în special utilizarea tehnologiilor IT) permite utilizarea optimă a timpului, eliminarea unor sarcini repetitive.

Linia de Acțiune 2: Să se acționeze asupra calității legislației

49. Pentru fiecare lege, impactul măsurilor prevăzute asupra duratei procedurilor judiciare și asupra activității Curții, ar trebui studiat iar dacă este necesar, reprezentanții actorilor implicați în sistemele de justiție ar trebui să fie consultați. Această evaluare trebuie să fie implementată ex ante, atunci când legea este examinată de către Parlament, astfel încât acesta să ia în considerare datele rezultate din evaluare atunci când se elaborează legea. De asemenea evaluarea se poate face și ex post, pentru a adapta, dacă este necesar, resursele alocate Curții.

Linia de Acțiune 3: Îmbunătățirea previzibilității duratei procedurilor judiciare

50. Una din dificultățile penibile pe care le întâmpină justițiabilii, este aceea că sunt incapabili de a prevedea când o procedură se va termina. Introducerea unei acțiuni poate să însemne, adesea, angajarea într-un proces de lungă durată a cărui durată este imposibil de prevăzut. Din acest motiv, justițiabilii indiferent de caz, au

sentimentul unui proces interminabil. Ei doresc să aibă atât o previzibilitate a procedurilor (de la inițierea lor), cât și o durată a acestora optimă. Totuși, trebuie menționat faptul că un timp – limită previzibil nu este același lucru cu un timp – limită acceptabil. Astfel, acțiunea pentru o mai bună previzibilitate a duratei procedurilor este o acțiune complementară la acțiunea pentru reducerea timpului (în instanță, la nivel național și în fiecare jurisdicție).

51. Transparența trebuie să fie asigurată prin publicarea datelor cu privire la durata procedurilor, prin publicarea tipurilor de probleme care apar la nivel național și în fiecare jurisdicție.

52. CEPEJ poate să facă o analiză asupra cauzelor întârzierilor dar mai ales asupra remediilor care ar putea să fie aduse, sprijinindu-se pe jurisprudența art. 6.1 a Curții Europene a Drepturilor Omului (durată rezonabilă), pe contribuțiile statelor membre și pe studiile făcute de Consiliul Europei.

Linia de Acțiune 4: Definirea și monitorizarea standardelor pentru o durată optimă în cazul fiecărui proces în parte.

53. Pentru fiecare categorie de cazuri se poate elabora standarde cu privire la durată, care pot să servească ca punct de reper altor actori, în special judecătorilor și personalului din tribunale. Aceste standarde nu ar trebui să se bazeze pe durata medie existentă în acest moment, ci în funcție de o analiză asupra duratei incompresibile și a timpilor morți care ar putea fi eliminați. Numai după aceea, aceste standarde ar putea fi încorporate în programul pentru îmbunătățirea funcționării Curții.

54. Ar trebui instituit un control care să aibă ca scop verificarea obiectivului de a avea durate optime de procesare a cazurilor. Experiența demonstrează că acest obiectiv ar putea fi atins ușor, de exemplu prin introducerea unei proceduri interne de raportare.

55. Capacitatea de informare și de analiză a tribunalelor, asupra duratei efective a proceselor, poate fi dezvoltată prin stabilirea unui sistem de avertizare care să facă posibilă conștientizarea problemei pe măsură ce aceasta apare. Deja unele state membre au realizat acest sistem.

56. Curțile ar trebui să acorde o atenție specială cazurilor mai vechi, prin dezvoltarea unor mecanisme de monitorizare a unor asemenea cazuri, de exemplu un raport anual asupra cazurilor care sunt în lucru după o anumită perioadă de timp, (aici intră și cazurile nerezolvate) raport ce trebuie să fie transmis responsabililor ierarhici și care trebuie să fie inclus în Raportul Anual de Activitate.

57. De asemenea, Curțile ar trebui să se asigure că între momentul în care o hotărâre este dată oral și ziua în care hotărârea este înaintată în scris părților, este doar o perioadă limitată de timp

Linia de Acțiune 5: Îmbunătățirea dispozitivului statistic și dezvoltarea strategiilor de informare și comunicare

58. Este necesar ca Statele să dispună de un sistem statistic adecvat, în care cazurile individuale sunt înregistrate (și în special data la care au început procedurile).

59. În egală măsură este esențial ca un sistem de supraveghere statistică să fie instituit de fiecare tribunal asupra propriilor sale cazuri. Acesta trebuie să fie stabilit pe baza unui dispozitiv național coordonat de către un serviciu statistic central. Diferențele între tribunale în ceea ce privește dispozitivul statistic, pot avea ca o consecință, imposibilitatea de a utiliza eficient datele colectate, în special a celor cu privire la durata procedurilor judiciare.

60. Se poate elabora și difuza la scară largă un ghid cu cele mai bune practici din Europa, în domeniul îmbunătățirii duratei procedurilor. Difuzarea acestui ghid poate fi însoțită de răspunsurile date de către statele membre la grila – pilot de evaluare a sistemelor judiciare, făcându-se distincția între soluțiile date în materie penală și în materie civilă.

61. Participarea societății civile (instituții competente, organizații nonguvernamentale, cetățenii înșiși) la dezbaterile cu privire la îmbunătățirea funcționării sistemelor judiciare poate fi încurajată, atât la scară națională cât și internațională.

62. Activitățile de cercetare și de cunoaștere a diferitelor aspecte legate de durata rezonabilă a procedurilor pot fi dezvoltate în colaborare cu instituțiile competente (în special cu centrele universitare) iar unde este necesar cu statele nemembre interesate. De asemenea pot fi organizate conferințe internaționale, pot fi stabilite rețele între centrele de cercetare și universități, pot fi dezvoltate diverse publicații. CEPEJ poate să joace un rol activ în acest domeniu. Studiile făcute în cadrul Consiliului Europei pe baza cazurilor Curții Europene a Drepturilor Omului, pot fi de asemenea analizate sub rezerva respectării regulilor de confidențialitate impuse.

63. Cooperarea între Consiliul Europei și Uniunea Europeană poate să fie întărită, mai ales în ceea ce privește instrumentele de măsură și analiză.

Linia de Acțiune 6: identificarea Curților – Pilot în ceea ce privește reducerea duratei procedurilor

64. Se poate dezvolta o inițiativă prin care să se promoveze proiectele inovative de reducere a timpului și de organizare a acestuia, proiecte ce au fost puse în practică de către Curțile din statele membre. Fiecare stat membru poate desemna Curți – Pilot care să fie în legătură cu reprezentantul statului respectiv la CEPEJ. Această rețea de Curți – Pilot, poate să fie invitată în mod periodic/chestionată de către Consiliul Europei, pentru a prezenta și analiza experiențele de succes și eșecurile.

b. Măsuri luate în special asupra procedurilor

Linia de Acțiune 7: Să se permită adaptarea duratei procedurilor judiciare

65. Problema timpului-limită trebuie înfățișată dintr-un alt unghi bazat pe ideea că oricare ar fi rezultatele politicii de reducere a timpului, aceste rezultate nu au efect decât asupra unui anumit timp, dar acestea nu pot suprima existența unor timpi care nu pot fi reduși.

66. Ar trebui luate în considerare diversele metode de a exploata aceste limite de timp cu scopul de a obține soluții mai bune în cazul conflictelor, de exemplu utilizarea acestora pentru aplicarea unor soluții alternative.

67. Noțiunea „ obligația de informare ” a persoanelor, cu privire la durata previzibilă a procedurilor judiciare pentru un caz, poate fi introdusă.

68. Mai mult, se poate lua în considerație dezvoltarea unei proceduri în care un anumit tribunal și părțile opuse să cadă de comun acord asupra unui timp-limită, pe care se angajează să-l respecte. Părțile implicate trebuie să aibă o reprezentare corectă la negocierea acestei durate a procedurilor. O asemenea procedură va dezvolta responsabilitatea tuturor participanților în procesul de justiție.

69. O paletă de soluții poate să fie oferită mergând de la proceduri sofisticate către proceduri simplificate, inclusiv acolo unde este cazul, măsuri alternative de rezolvare a conflictelor, care să permită părților de a negocia o reducere a duratei procedurilor, în contrapartidă cu reducerea garanțiilor procedurale, atât în materie penală cât și civilă, dar în limitele autorizate de jurisprudența Curții de la Strasbourg. În acest scop, măsuri adecvate ar trebui luate astfel încât persoanele în cauză să fie pe deplin informate cu privire la drepturile lor atunci când își exercită dreptul de a alege. O asemenea soluție trebuie să facă parte din „ Proiectul de îmbunătățire a calității acțiunilor Curții ” .

Linia de Acțiune 8: Să se acționeze asupra numărului de cazuri pe rol în tribunale prin asigurarea unor căi de apel corespunzătoare și prin accesul la alte aplicații

70. Fără a prejudicia dreptul la recurs efectiv, posibilitățile de recurs ar putea fi limitate. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a confirmat că, sub rezerva unor garanții, o asemenea limitare, nu este contrară prevederilor din Convenție.

71. Mecanisme de filtrare ar putea să fie introduse în ceea ce privește Curtea Supremă. Și aici, asemenea mecanisme trebuie să fie însoțite de garanții suficiente.

72. De asemenea poate fi studiată posibilitatea, de a introduce sancțiuni împotriva persoanelor care abuzează de procedurile judiciare.

Linie de acțiune 9: Să se acționeze asupra calității procedurilor

73. Calitatea este definită mai sus ca o combinație a două elemente: respectarea procedurilor judiciare și calitatea intrinsecă a hotărârilor judecătorești. Cum nu se pune problema aici de a evoca aspecte legate de calitatea conștiinței judecătorilor, următoarele propuneri se concentrează asupra problemei procedurilor.

74. Cum este deja cazul în mai multe state membre, ar putea fi creată funcția de judecător însărcinat cu pregătirea cazului pentru audieri (juge de la mise en état – judecător care pregătește dosarele pentru audieri).

75. Suspendarea sine die a unei proceduri trebuie să fie interzisă (în afara cazului în care se are acordul părților). Nu este vorba despre impunerea unei noi date pentru o nouă audiere, ci mai degrabă este vorba de stabilirea termenului pentru etapa următoare a procedurii oricare ar fi acesta.

76. Consecințele procedurilor trebuie să fie prevăzute, ajungându-se să se meargă chiar până la radierea cazului, în materie civilă, în situația de absență sau de întârziere nejustificată.

77. O atenție deosebită trebuie acordată calității hotărârilor judecătorești în primă instanță. Din acest punct de vedere, aceste hotărâri trebuie să fie în mod sistematic motivate (chiar dacă motivarea poate fi limitată în funcție de natura cazului – cf. celor de mai sus)

78. Serviciul de trimitere a documentelor trebuie să fie organizat într-un mod eficient și fiabil capabil să descurajeze abuzurile și tentativele de încetini procedurile. Hotărârile judiciare trebuie să fie aduse rapid la cunoștința părților, mai ales cele care vin din partea instanțelor superioare.

Linia de Acțiune 10: Fixarea priorităților în tratarea cazurilor

79. Regula de bază constă în înregistrarea cazurilor și apelarea acestora în ordinea în care acestea sosesc. Această regulă prezintă avantajul esențial de a oferi o garanție de imparțialitate. Singurele cazuri care pot face obiectul unui tratament „favorizator” (care pot fi tratate înaintea altora și în mod accelerat) sunt cele care au fost atribuite cu caracter de urgență. Această situație prezintă însă un inconvenient: dintre toate cazurile care ajung pe rol, unele, mai simple, pot fi rezolvate în mod rapid. Altele, ar putea conduce la utilizarea unor proceduri altarenative care le-ar putea permite să fie luate în considerație imediat. Totuși, unele ar putea fi retrase de pe listă de către persoanele în cauză atunci când li se spune cât timp ar trebui să aștepte până ca, cazul lor să fie introdus în lucru. Fără a pune în discuție nevoia de repartizare a cazurilor, pentru a garanta imparțialitatea judecătorilor, nici a principiului de legalitate, este posibil să se stabilească priorități de procesare a cazurilor pe baza „ apariției inițiale ” a categoriilor de cazuri pe rol. Evident, ținându-se cont de metodele consultative și de criteriile obiective, problema nu este să se determine priorități în funcție de cazurile respective.

80. În acest domeniu, nu trebuie să fie neglijată responsabilitatea organismelor însărcinate cu definirea politicilor în materie penală. În materie civilă, imparțialitatea Curții nu trebuie să fie stânjenită. Cu toate acestea, măsurile menite să asigure o durată optimă a procedurilor, de exemplu pentru acele cazuri în care „ timpul contează ”, pot să aducă o creștere a eficienței tribunalelor.

Linia de Acțiune 11: O mai bună organizare a proceselor în scopul de a reduce timpul de așteptare. Acordarea unei atenții speciale victimelor și martorilor.

81. Este important să se impulsioneze instanțele să facă totul posibil pentru a reduce sau chiar înlătura întârzierile inutile. Din această perspectivă toate măsurile care au menirea să concentreze etapele procedurii, trebuie să fie încurajate.

82. În numeroase State membre, justițiabilii sunt convocați să se prezinte la tribunal fără să li se precizeze ora la care cazul va fi luat în lucru. Această situație este percepută de către justițiabili ca un semn de dispreț la adresa lor. Tribunalele trebuie să organizeze procesele astfel încât să reducă incertitudinea cu privire la

ora în care persoanele convocate vor fi efectiv chemate la bară. Măsurile luate în acest sens trebuie să țină cont în special de problemele victimelor și ale martorilor.

83. În ceea ce privește organizarea proceselor, categoriile de persoane cele mai vulnerabile trebuie să facă obiectul unei atenții speciale. Aici este cazul special al victimelor infracțiunilor care s-au produs prin violență.

84. În ceea ce privește executarea hotărârilor judecătorești, pot fi luate, în special, măsuri care să permită ameliorarea situației victimelor.

Linia de Acțiune 12: Stabilirea unei proceduri care să reactiveze cazurile nerezolvate.

85. Este posibil să se stabilească o procedură care să permită unei părți să înainteze o plângere prin care să semnaleze faptul că autoritatea care este responsabilă cu, cazul său acționează prea lent, astfel încât să fie posibilă luarea unor măsuri adecvate atunci când este necesar.

Linia de Acțiune 13: Reguli mai flexibile în ceea ce privește jurisdicția teritorială ale Curților de Primă Instanță

86. Aplicarea strictă a regulilor de competență teritorială poate avea drept urmare o repartitie inegală a încărcării diverselor jurisdicții. Așadar, aceste reguli pot fi făcute mai flexibile sub rezerva obținerii acordului părților.

87. Persoanele care se adresează unui tribunal nu cunosc neapărat regulile de competență teritorială, nici pe cele de atribuire, fapt ce poate să le facă să se adreseze unei instanțe care nu este competentă să trateze un caz specific. O asemenea eroare poate să aibă ca rezultat o întârziere în deschiderea unei proceduri în cadrul unui tribunal competent. Pentru a evita aceste întârzieri inutile, tribunalelor li s-ar putea impune să primească toate cazurile, pe care imediat să le înainteze Curților competente, în același timp menținând părțile informate cu privire la această operațiune.

c. Măsuri care privesc în special diferitele categorii de actori interesați

Linia de Acțiune 14: Implicarea categoriilor relevante în administrarea curților

88. Trebuie subliniat faptul că justiția este o problemă care privește pe toți: nu doar pe judecători și procurori, ci și pe toate profesiile care contribuie la elaborarea și implementarea hotărârilor judecătorești (în special avocații, dar de asemenea grefierii, apozii și, în unele țări, notarii, etc.) precum și pe justițiabili.

89. Toate aceste categorii trebuie să fie implicate în mod corespunzător la administrarea Curților (activități non-judiciare). Acest lucru implică în special ca informații periodice în legătură cu funcționarea Curților să fie furnizate și să fie dezbătute într – un loc special stabilit de către președinții acestor instanțe.

90. La nivelul Curților se pot iniția rapoarte cu privire la gradul de satisfacție al justițiabililor.

Linia de Acțiune 15: Îmbunătățirea pregătirii judecătorilor, procurorilor, și în mod general a tuturor categoriilor de personal care participă la înfăptuirea actului de justiție.

91. O mai bună pregătire profesională are un impact pozitiv direct în ceea ce privește îmbunătățirea eficienței, dar mai ales a motivațiilor actorilor implicați. Caracterul interdisciplinar al pregătirii ar trebui să fie întărit.

92. Introducerea sau dezvoltarea, în cadrul programelor de pregătire profesională inițială și continuă a judecătorilor, procurorilor, și a altor categorii profesionale relevante, a unui modul special care să trateze problema duratei procedurilor judecătorești.

Linia de Acțiune 16: Organizarea relațiilor cu avocații

93. O atenție deosebită trebuie acordată rolului avocaților în sânul sistemului judiciar, în special în ceea ce privește aplicarea măsurilor propuse în acest Program-Cadru. De exemplu, în unele state membre, tribunalele au stabilit „contracte de obiective”, între acestea și Barouri în ceea ce privește timpul-limită în care să se depună concluziile.

Linia de Acțiune 17: Îmbunătățirea monitorizării termenelor care privesc experții judiciari.

94. Două măsuri pot fi luate pentru a organiza mai bine monitorizarea termenelor de expertiză:

- i. Dezvoltarea în sânul instanțelor a unui mecanism de supraveghere a expertizelor
- ii. Asigurarea publicității, în ceea ce privește timpul-limită (termenul) stabilit pentru depunerea rapoartelor experților judiciari

Linia de Acțiune 18: Definirea modalităților de a implica în justiție mai eficient, grefierii, aprozii, notarii, și toate celelalte profesii care contribuie la înfăptuirea actului de justiție.

95. Grefierii, aprozii, notarii, joacă un rol esențial în funcționarea justiției. O atenție specială trebuie acordată asupra rolului acestora în punerea în practică a prezentului Program – Cadru.

96. Mai mult, numeroase alte profesii contribuie la funcționarea justiției, profesii ce nu sunt considerat a fi de natură juridică (lucrătorii sociali, psihoterapeuții). O mai bună implicare a acestor profesii în funcționarea justiției poate să contribuie la scăderea duratei procedurilor judiciare.

Recapitularea propunerilor

1. Linii de acțiune recomandate statelor membre, care ar putea fi susținute de către CEPEJ

La scară națională

Să se acționeze asupra resurselor.

Toți actorii sistemului judiciar trebuie să primească o remunerare suficientă pentru contribuția lor.

Să se favorizeze „ proiectele de jurisdicție”, în jurul obiectivelor legate de soluționarea cazurilor.

Să se urmărească creșterea competențelor echipelor care asigură conducerea tribunalelor, în special în domeniul gestiunii resurselor bugetare.

Să se asigure persoanelor însărcinate cu gestiunea administrativă a tribunalelor o formare profesională adecvată și să se definească în mod clar responsabilitățile diferitelor categorii de personal implicat în înfăptuirea actului de justiție.

Să se amelioreze gestiunea fluxurilor și a stocurilor de dosare.

Să se asigure modernizarea mijloacelor de lucru (utilizând în special tehnologiile de informare).

Să se acționeze asupra calității legislației

Pentru fiecare lege, să se studieze impactul asupra termenelor și a activității tribunalelor.

Să se întărească previzibilitatea termenelor

Să se asigure publicarea datelor cu privire la durata procedurilor judiciare pe tipuri de cazuri.

Să se stabilească standarde optime în ceea ce privește durata procedurilor judiciare pentru diverse tipuri de cazuri și să se asigure controlul acestora

Să se elaboreze standarde cu privire la durata procedurilor judecătorești, standarde care să fie integrate în programele de îmbunătățire a funcționării tribunalelor.

Să se organizeze controlul respectării acestui termen optim.

Să se dezvolte capacitățile de informare și de analiză asupra termenelor efectiv ținute de către tribunale.

Să se sensibilizeze tribunalele cu scopul de a purta o grijă cu totul deosebită cazurilor mai vechi.

Să se monitorizeze termenul limită care curge din momentul pronunțării orale a unei hotărâri judecătorești și până în momentul transmiterii acesteia părților, în formă scrisă.

Să se dezvolte strategii de informare și de comunicare

Să se pună în practică un sistem statistic adecvat, în care cazurile individuale sunt înregistrate, sistem care trebuie să fie în legătură cu un dispozitiv național coordonat de către un serviciu statistic central.

Să se încurajeze participarea societății civile la dezbaterile asupra îmbunătățirii funcționării sistemelor judiciare.

Să se dezvolte activități de cercetare și de cunoaștere în legătură cu durata rezonabilă a procedurilor judiciare.

Privind procedurile

Să se permită adaptarea termenelor

Să se stabilească o procedură prin care tribunalul și părțile vizate să poată cadea de comun acord asupra duratei procedurilor.

Să se introducă noțiunea de „obligția de a informa”, persoanele în cauză cu privire la durata previzibilă a procedurilor.

Să se acționeze asupra numărului dosarelor în lucru în cadrul unui tribunal printr-o monitorizare și folosire mai judicioasă a căilor de recurs.

Să se limiteze posibilitățile de recurs.

Să se introducă mecanisme de filtrare, în ceea ce privește Curtea Supremă.

Să se studieze posibilitatea de a aplica sancțiuni persoanelor care abuzează în utilizarea procedurilor judiciare.

Să se acționeze asupra calității procedurilor

Să se stabilească sau să se consolideze, în materie civilă, funcția de judecător care pregătește dosarele pentru audieri – juge de la mise en état.

Să se interzică amânarea sine die a unei proceduri.

Să se prevadă urmările procedurale, în caz de absență sau de întârziere nejustificată.

Să se acorde o atenție prioritară calității hotărârilor judecătorești date în primă instanță.

Să se stabilească care sunt prioritățile în tratarea diverselor cazuri

Să se definească prioritățile de tratament, pe baza unei analize a categoriilor de cazuri în instanță.

Să se organizeze mai bine procesele pentru a reduce termenele de așteptare și să se acorde o atenție specială victimelor și martorilor.

Să se organizeze procesele astfel încât să se reducă incertitudinea asupra orei la care persoanele sunt convocate să apară la bară.

Să se stabilească o procedură care să permită reactivarea cazurilor nerezolvate

Să se stabilească o procedură, cu titlu de urgență, care să permită unei părți să depună un recurs în cazul în care aceasta consideră că instanța în cauză prelungește durata procedurilor judiciare în mod abiziv. Această procedură trebuie să prevadă măsurile care pot fi luate împotriva celor responsabili.

Să se flexibilizeze regulile de competență teritoriale în jurisdicțiile de primă instanță.

Să se prevadă posibilitatea ca tribunalele să primească toate petițiile, acestea din urmă fiind însărcinate să transmită dosarele tribunalului competent, și să informeze persoanele în cauză cu privire la faptul că trimiterea a fost efectuată..

Privind partenerii sistemului judiciar

Să se implice categoriile relevante în administrarea Curților

Să se pună la dispoziție în mod periodic informații asupra funcționării instanțelor și să se stabilească foruri de consultare sau de dezbatere la care să participe și președinții tribunalelor.

Să se inițieze anchete al căror obiectiv să fie stabilirea gradului de satisfacere a justițiabililor în instanțe.

Să se dezvolte un sistem de formare profesională și continuă a judecătorilor, a procurorilor, și a ansamblului de profesii vizate.

Să se întărească caracterul interdisciplinar al formării profesionale.

Să se introducă în programele de formare un modul specific privind durata procedurilor judiciare.

Să se organizeze relațiile cu avocații.

Să se acorde o atenție specială rolului avocaților, în aplicarea măsurilor propuse în acest Program-Cadru.

Să se organizeze un sistem de control al respectării termenelor de către experții judiciari.

Să se asigure funcționarea unui mecanism de urmărire a expertizelor judiciare.

Să se asigure publicitatea termenelor de predare a expertizelor judiciare.

Să se definească modalitățile de a implica în justiție mai eficient, grefierii, aprozii, notarii, și toate celelalte profesii care contribuie la înfăptuirea actului de justiție

2. Acțiuni care pot să fie în mod direct puse în aplicare de către CEPEJ

Să se dezvolte o analiză a cauzelor, dar mai ales să se stabilească remediile care pot fi aduse duratei excesive a procedurilor, sprijinindu-se pe jurisprudența articolul 6.1 CEDO „termen rezonabil”, pe contribuția statelor membre și pe studiile relevante ale Consiliului Europei.

Să se identifice tribunale- pilot care au reușit să reducă durata procedurilor judiciare. Să se creeze rețele cu aceste instituții.

Să se asigure elaborarea și difuzarea pe scară largă a unui Ghid al celor mai bune practici din Europa cu privire la îmbunătățirea duratei procedurilor judiciare.

Să se organizeze conferințe internaționale, să se stabilească o rețea de cercetare și să se dezvolte publicații care să trateze problema duratei procedurilor judecătorești.

Să se contribuie la întărirea cooperării dintre Consiliul Europei și Uniunea europeană, în special în ceea ce privește instrumentele de monitorizare și de măsură.

CEPEJ:

1. adoptă prezentul Program-Cadru

- 2. însărcinează Grupul său de lucru să elaboreze propuneri cu scopul punerii în aplicare a acestui Program-Cadru, ținând cont de observațiile Statelor membre și de răspunsurile aduse Grilei-Pilot pentru evaluarea sistemelor judiciare.**
- 3. este de acord să comunice prezentul Program-Cadru, Comitetului de Miniștri a Consiliului Europei**

Anexă

Instrumente relevante adoptate de către Consiliul Europei

Rezoluția (76)5 privind asistența judiciară în materie civilă, comercială și administrativă.

Rezoluția (78)8 privind asistența judiciară și consultanța juridică

Recomandarea nr. R (81)7 privind mijloacele de facilitare a accesului la justiție

Recomandarea nr. R (84)5 privind principiile de procedură civilă proprii pentru a ameliora funcționarea justiției.

Recomandarea nr. R (86)12 cu privire la anumite măsuri vizând să prevină și să reducă supraîncărcarea cu lucrări a tribunalelor.

Recomandarea nr. R(87)18 privind simplificarea justiției penale

Recomandarea nr. R (93)1 cu privire la accesul efectiv la drept și la justiție a persoanelor în situația de mare sărăcie

Recomandarea nr. R (94)12 cu privire la independența, eficiența și rolul judecătorilor.

Recomandarea nr. R (95)5 privind instaurarea sistemelor și procedurilor de recurs în materie civilă și comercială și asupra îmbunătățirii funcționării lor.

Recomandarea nr. R (95)12 privind gestiunea justiției penale

Recomandarea nr. R (98)1 privind medierea familială

Recomandarea nr. R(99)19 privind medierea în materie penală.

Recomandarea nr. R (2000)19 asupra rolului ministerului public în sistemul de justiție penală

Recomandarea nr. R(2000)21 privind libertatea exercitării profesiei de avocat.

Recomandarea nr. R(2001)2 privind elaborarea și reelaborarea rentabilă a instrumentelor judiciare și a sistemelor de informare juridică.

Recomandarea nr. R(2001)3 asupra serviciilor tribunalelor și a altor instituții juridice furnizate cetățenilor de către noile tehnologii.

Recomandarea nr. R(2001)9 privind modurile alternative de reglementare a litigiilor între autoritățile administrative și persoanele private.

Recomandarea nr. R(2002)10 privind medierea în materie civilă.

Recomandarea nr. R(2003)14 privind interoperabilitatea sistemelor de informare în sectorul justiției.

Recomandarea nr. R(2003)16 privind executarea hotărârilor administrative și jurisdicționale în domeniul dreptului administrativ.

Recomandarea nr. R(2003)17 cu privire la executarea hotărârilor judecătorești.